

'T GENTSCH SPANT DE KRUUNE "Hoe vast het vrouwelijk gedacht is"

Onderstaande geesteige "*klappenance*" tussen de twee volksvrouwen Liene en Siska komt uit "Snoecks Almanak van 1870" (130 jaar oud!) en verscheen daar onder de titel: "*Hoe vast het vrouw-geslacht is*". De "Verzameling van kluchtige kaffépraatjes door Snoeck, een boek om eens hertelijk te lachen". (Verbeterde uitgave Snoeck Ducaju & zoon, uitgevers Rietstraat 68-70 Gent), waaruit ik ze opviste, is van niet nader bepaalde latere datum en de taal ervan is al enigszins aangepast in vergelijking met de oudste versie. Sommige verhalen zijn oude draken die ons nu nog nauwelijks kunnen doen glimlachen, geschreven in een gedateerd archaisch Nederlands-Gents. Dit stukje vonden we toch de moeite waard. We transponeerden het dan ook voor de leesbaarheid hier en daar naar "moderner" Gents. Veel leesgenot!

Liene: - Siska, woar luupte gij noartoe? Zijde gij zuu hoastig dan?

Siska: - Joa-ik, mijn kind, 'k hèn mij doar een beetse g'amuseerd mee Triene de Langetonge; 't es bij den elven en mijn kirvelsoepe stoa nog nie op en mijn petoaters zijn nog nie gescheld.

Liene: - Ha, ge zijt gij zekers benijt dad'uwe man zoe opspelen en kwoad zijn?

Siska: - Och, nee, kind! Ik hèn den beste man van de wereld: hij es nuunt kwoad, ah, 't es de goedheid zelve.

Liene: - Zuust gelijk de mijne: ik mag al doen en zegge wa da'k wille, hij zalt'er nuunt zijne slaboaris (1) in sloan.

Siska: - Hij kan toch nie beter zijn of mijne man. Oasde gij da pijst, hij zoe zonder mij nie uitgoan of geen pintse goan drinken: hij zegt dat 't hem nie en smoakt oazek'er nie bij ben...

Liene: - Och, de mijne es nog veel beter: ik magge mij al kuupe woar da'k goeste noar hèn en komme 'k te kort, hij legt er tons nog van zijn *zondags-oordjes* (2) bij.

Siska: -En ik, ik moe mijne mond moar open doen: hèn 'k goeste noar een schuune mutse, of noar *ne kasevik* (3) of noar *een pirdesoargie* (4), mijne man kuup'et veur mij en hij bringe't op mijne schuut.

Liene: - En de mijne tons: sie, ik hoa loast mijnen eenen uurrijnk verloren: wa doet hij mij?! Hee't hij nie zijn zelveren horlogie *in den berg gesteld* (5) om mij nen anderen uurrijnk te kuupen...

Siska: - Och, dat es nog niets van 't geen da mijne man doet. Oazek'ik huufdpijnen hèn of moar een weinig onpasselijk ben, ge moest ne keer zien hoe dat hij *in de werre luupt* (6), ge zoet er compasse mee hèn.

Liene: - En mee de mijne nie zekerst! Over vier weken hoa kik wa loate ge-

wirkt en 'k moeste tsenachts mijn keuken schuuren; moar dewijl dad onze planché zuu verduuveld slecht es, wast'er ne splenter in mijne vinger geschooten. Wa doet hij?! t' Middend van de nacht, in zijn hemdsmèwen en boarvoets mee zijn bluute voeten om *ne siruurzijn* (7), die *malgré bongré* (8) moest komen om diene splenter uit te trekken. Wa zegde gij doarvan?

Siska: - Wa da'k doar van zegge? Ach, da mijne man mij tsenachts nie zoe loaten schuuren, da het hij liever zelve zoe doen.

Liene: - Gij boft wa te veele op uwe man.

Siska: - En gij op den uwe.

Liene: - Ik hè reedens om te boffen.

Siska: - En ik uuk.

Liene: - Och Heere! Me weeteme wij wel wat dad uwe man es: 't es *ne peezewever, nen oortsesbijter* (9).

Siska: - En den uwe, *nen hessepikker, nen hertefritter, ne nachtridder!*

Liene: - En den uwe, ne stroatluuper, ne zatlap!

Siska: - Ei ja? Ei'k zoe't u roaje van op mijne man te spreken: den uwe kan uuk nie wijnig *goelen duud doen* (10): 'k hè hem loast in *de greppe* zien vallen van zattigheid!

Liene: - Hij zal mij toch nie sloan, gelijk dat den uwe gedoan hee!

Siska: - Ei neen hij zie. Woarvan hoade gij tons verledene weke die twee blauw uugen?

Liene: - 't Was van te *badineeren* (11) mee mijne man.

Siska: - Ge zulle't gij wel zeggen. 't Was omdat hij u van de trappen gesmeten hee!

Liene: - Och Heere!... En wad hee den uwe mee u gedoan? Hij hee u wel 't koterijzer op uwe ruggene geslegen, dadde gij in geen viertien doagen rechte koste luupen.

Siska: - Da goa mij an! 't Es mijne man, en hij es meester van mij te sloan oast jij wilt!

Liene: - 'k Kan dad' uuk azuu zeggen, moar mee al da zijme wij der toch d' ongelukkigste mee.

Siska: - Ongelukkig?! 'k Geluuve't een beetse. 'k Benne zuu dikwijls da kik uit de grond van mijn herte wensche om nog jonge dochter te zijn...

Liene: - En ik tons... 'k Zoe der nog nen *beewig* (12) willen veur doen. 't Es nie om uitstoan mee a'zuu ne man. Doe 'k *çi of doe 'k la* (13), menier *zit op zijn pîrd* (14). Ik kanne nuunt iets van passe doen.

Siska: - Ik uuk nie. 't Es altijd te kort of te lank... Tons benne kik te schuune gekleed, tons benne'k gelijk een slonse! 'k Ben nuut noar meneer zijn goeste nie.

Liene: - De mijne kan mijne neuze nie zien of hij begint *te ziegen en te zoagen* dadder huurendul zoet van worden. Tons spreekt hij op 't eten. Tons geeve'k te veel geld uit. Enfin, 't es altijd koekoek-eene-zang.

Siska: - Dat es nog al niets moar ik magge ziek zijn of nie, hij loat mij al-leene *kerbeulen* (15). En wa da nog 't irgste van al es: hij plant mij doar guule zondagavonden... Ja, ja, mijn kind! Meneer goad op zijn gemak zijn koartse doen en zijn oarme vrèwe magd achter hem zitten koekeloeren tot loaten in de nacht.

Liene: - En ik hèn d'occoazie nie van te keune meegoan: 'k hèn geen stukske dijngen an mijn lijf. Hij verdrinke 't al, de zatlap! En ester tons nog wa guul an mijn lijf, oast hij thuis komt en viesgezind es, hij scheure't al in stukken en brokken wat da 'k an hèn.

Siska: - En de mijne tons! Die kan geen panneken of kanneken guul loaten. Gisteren nog hee't hij mijn nieuwe kaffekanne in gruisduinen gesmeten (16)... Kijk, mijn kind, moe kik nog lange mee azuu een huiskruis geplraagd zijn, 'k zal der mij duud bij *krijschen* (17).

Liene: - 'k Kan nie meer krijschen, 'k ben duudgekreeschen.

Siska: - Och, ja, mijn kind! Ge keun 't wel zien. Ge zijt veur niet nie zuu bleek en zuu moager.

Liene: - Of gij uuk nie, Siska.

(Ze beginnen alle twee te tsiepen.)

Siska: - 't Es toch spijtig da mijne man azuu bestoat want om de woarheid te zeggen, 'k zie hem toch zuu girren.

Liene: - En ik tons! Oaze'k moar iets veur hem kan doen, 'k zoe mijn benen van onder mijn lijf luupen.

Siska: - En toch, oazde gij alles wel ingoat, est jij nog van de slechtste niet. Hij hee toch nogal veel respect veur mij.

Liene: - Da moe kik van de mijnen uuk zeggen. Mijne man hee wel zijn gebreken, moar wie ester zonder? Doarbij, oas zijn kwoadheid over es, est hij zuu goed of brued en hij weet nie wa doen veur mij content te stellen.

Siska: - De mijnen uuk: hij zoe mij op zijn handen droagen. Enfin, ge zoet zwîren damme wij nog moar twee doagen getrêwd zijn.

Liene: - Zuu es't bij ons uuk. Zoede gij willen geluuvn, Siska, da'k mijne man nog veur den beste man van guul de wereld nie zoe willen afstoan?!

Siska: - Ik uuk nie, Liene. Azuu een poarke gelijk tewij leven der nie meer. Me komen overeen gelijk mosselschelpen (18).

Liene: - 'k Zegge dad uuk zuu dikwijs... de keunijnk en de keunijninne keunen nie beter overeenkomen dan ik en mijne man.

Siska: - Te beter, mijn kind, te beter. Moar mee al dat hèn kik vergeten dat mijn kervelseope nog nie op en stoat en dat mijn petoaters nog niet gescheld en zijn en 't woare zonde dat mijnen oarmen duts van mijne man van de noe-ne moest wachten?

Liene: - g'Hèt gelijk, Sieska, 't woare zonde. 'k Goa uuk mijn petoaters goan opzetten en mijn mossels gereed moaken... 'k Wil uuk nie hèn da mijnen broave man een minuutse noar zijn eten zoe moeten wachten.

Siska: - Tot ziens, Liene!

Liene: - De compolmenten an uwe man, zul-de?!

Siska: - 'k Zal nie mankeeren en gij uuk nie.

Eddy "den Twiedekker" LEVIS

NOTEN

1. *Zijne slabbares (slabaris) ieverst insloan*: meepraten, meespreken, zich bemoeien met iets dan hem niet rechtstreeks aangaat, zich onbedacht in een gesprek mengen.
L. L. -Coopman citeert in zijn Gents Woordenboek ook "Snoecks' Almanak van 1870" uit: "Hoe vast het vrouw-geslacht is". Daar, zegt hij, schreef men toen "... *hy en zal er nooit zynen slabbaerge in slaen.*"
In 1792 lezen we in Vader Roeland p. 14: "*Ik en zou nie naelaeten van 'er mynen slabaris in te slaen.*" Verder wordt ook nog gezegd: "*Hèwd u slabaarze! Hèwd uwe mond! Zwijgt!*"
2. *oortje of oortje*: hier in de betekenis van *zondagsgeld, drinkgeld*.
Een *oortje* ("*uurtse*") is het verkleinwoord voor *oord* of *oort*. Synoniem: twaelveerd of liard (Dutour 1562). Het was het vierde van een stuiver. Elders 2 duiten of 1,5 cent, ook nog 1/2 stuiver of twee negenmannekens of 18 mijten. 4 oortjes = 5 centen. Een klein bedrag.
Het Gents woordenboek van L.L. -Coopman geeft een trits uitdrukkingen met "*oort*" en vermeldt verder nog *oortsesbijter, oortsesstekker, oortsesdief* en *oortseskisse*. (Zie aldaar)
3. Kledingstuk, jak.
4. - Dikke wollen deken welke men op stilstaande paarden legt, die enigszins bezweet zijn.
- Hier: Een grote vrouwenhalsdoek. Bedekt nek, rug en schouders. De uiteinden worden op de borst gekruist.
5. "*Den berg van barmhartigheid*", kortweg "*den berg*" het pandjeshuis, de bank van lening. Te Gent in de Abrahamstraat, gebouw van het huidige stadsarchief. "*Iets in den berg stellen*": iets verpanden.
6. in de weer zijn, gejaagd zijn.
7. chirurgijn, heelmeeester, dr. in de geneeskunde.
8. willens, nillens.
9. *nen oortsesbijter*: iemand die in alles spaarzaam wil zijn.
10. *goele*: een van de vele benamingen voor druppel (jenever). *Een goele duuddoen*: een je-never achterover kippen.
11. *badinage* (<Fr.): scherts. *Badineren*: schertsen.
12. bedevaart.
13. *çi of là* (<Fr.): dit of dat.
14. *op zijn pîrd zitten*: kwaad zijn, zich opwinden over iets.
15. *kerbeulen*: zware arbeid verrichten. L. L. -Coopman geeft als synoniemen nog op: *karbeulen, krabeulen, krebeulen, kerbeulen, afkerbeulen, kernasselen* en *krawietelen*.
16. *in grasduinen smijten*: tegen de grond smijten, in stukken -, in gruzelementen gooien.
17. roepen, schreeuwen; hier: schreien.
18. *overeenkomen gelijk mosselschelpen*: allerbest ineen- of oopenpassen, goed bij mekaar passen, syn.: 't *Zijn twee handjes op enen buik*.